

REGISTERBLAD

Namn och datum: Mattias Jansson (981029), Karin Ek (981029), Cecilia Persson (990127)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I STOCKHOLMS LÄN

Områdesnummer och områdesnamn:

NRO01009 SÖDERBY-KARL – ROSLAGS-BRO

Kommun: Norrtälje (0188)

Kartblad: 11J NV

Area: Ca. 1 970 ha, varav 1 830 ha land och 140 ha vatten

Naturgeografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken samt 25 a Östersjökusten med skärgårdar: Roslagens kustnära områden

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 58 Broströmmen

Agrara kulturlandskapsregioner: Mälardalens odlingsbygder

Landskapsformer: Sprickdalslandskap

Riksvärde

Odlingslandskap	Sjö	Flora
	Naturbetesmark	Flora
	Betad skog	
Vattendrag	Fauna	

Värdeomdöme: Området runt Brosjön är ett representativt odlingslandskap med omfattande djurhållning och förekomst av många olika slag av naturbetesmarker. Det finns ett flertal hagar med art- och individrika växtsamhällen med arter som låsbräken, korskovall, ormrot, kattfot, ormtunga, strandmaskros och fältgentiana. Sydväst om Ösmaren finns ett av länets få stora skogsbeten. Här finns en artrik svampflora.

Brosjön är en näringsrik slättsjö med förhållandevis god vattenkvalité och tämligen kalkrikt vatten. I sjön finns en artrik undervattensvegetation med bl. a. flera ovanliga nate-arter och massförekomst av den mycket sällsynta kransalgen *Nitellopsis obtusa* (stjärnslinke). Sjön är troligen en av Nordens viktigaste lokaler för denna kransalg.

Järsöströmmen som är Brosjöns tillflöde från Erken har ett mycket klart och syrerikt vatten. Vattendraget har en unik bottenfauna med rik förekomst av arter som är sällsynta och har höga miljökrav.

Huvudkriterier: A, C, D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker. Områdets värden kan

påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel i naturbetesmarker, omfattande nybebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, större vägdragningar, sjösänkningar och muddringar.

Ingrepp som kulvertering eller förändringar i vattendragens sträckning eller bottenprofil, vattenreglering, vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, insekticider, näringstillförsel och skogsavverkning längs vattendraget medför att områdets naturvärden skadas.

Områdets huvuddrag: Området utgörs av ett variationsrikt odlingslandskap med sjöar. Höga naturvärden finns knutna till betade sötvattenstrandängar, ädellövskog, hagmarker, betesskog, sjöar och vattendrag. Det småbrutna odlingslandskapet har lång kontinuitet och ålderdomlig struktur. Gårdar och byar ligger ofta i ursprungliga höjdlägen och det finns inslag av äldre vägnät och hägnader. Det är ett odlingslandskap i slätt- och mellanbygd med bitvis smala sprickdalar och långsträckta slättsjöar. Området är naturskönt.

Det finns flera värdefulla hagmarker av olika fuktighetstyp i området. Här förekommer arter som låsbräken, ormtunga, Adam och Eva, korskovall, rosettjungfrulin, kattfot, ängsskära och fältgentiana. Vid Brosjön söder om Väsby finns vidsträckta betade strandängar. Vid Väsby finns också en ekhage på en kulle och ytterligare ett par fina betesmarker. Värdefulla hagmarker finns även vid Söderby-Karls prästgård, Ekeby och Norrsund.

Sydväst om sjön Ösmaren finns ett stort skogsbete med lång kontinuitet. Skogens luckiga karaktär gör att flera trängda ört- och svamparter återfinns i området. Slutningen ner mot Ösmaren är källpåverkad och hyser arter som strutbräken och dvärghäxört. Även störningskänsliga skogsfåglar häckar i betesskogen. Inslag av hagmark finns. Skogsbetet är ett av de få stora i länet. Ytterligare ett par mindre skogsbeten finns i områdets östra del.

Mellan Norrsjön och Brosjön ligger det branta Brölundaberget. Berget är till stor del lövskogsbevuxet och hyser många lundarter, bl. a. gulsippa, lundsmörblomma och lundbräsmå.

Brosjön är en grund, näringsrik slättsjö med ett maxdjup på ca 3 m. Vattenkvaliteten är förhållandevis god. Sjön mottar merparten av sitt vatten från sjön Erken via Järsöströmmen. Brosjöns avrinningsområde är stort och vattnets omsättningstid är kort, ca en vecka. Brosjöns närmaste omgivning utgörs av våtmark, bl.a. betade strandängar, andra gräsmarker, åkrar, lövskog samt i mindre omfattning även barrskog. Övervattensvegetationen består av yppiga säv- och vassbälten. Den rikliga undervattenvegetationen innehåller många arter, däribland flera ovanliga natearter och den rödlistade kransalgen *Nitellopsis obtusa* (stjärnslinke). Vid Brosjön häckar bl.a. skäggdopping, sångsvan, lärkfalk, brun kärnhök, fiskgjuse, sothöna, gräshoppsångare och kärrensångare, vissa av arterna endast i enstaka par. Troligen häckar även rördrom, kricka, brunand och enkelbeckasin. Sjön fungerar i viss mån också som rastlokal. Brosjön har försämrats som fågelsjö sedan början av 1980-talet. Det finns mycket fisk i sjön. Utter förekommer i Brosjön och Järsöströmmen.

Järsöströmmens vatten är klart och syrerikt och vattendraget hyser en rik och särpräglad bottenfauna. Många av arterna har höga krav på vattenkvaliteten. Den ovanliga och vackra schacksnäckan, *Theodoxus fluviatilis*, kräver hög alkalinitet. Den förekommer i ovanligt tät bestånd i Järsöströmmen. Vidare förekommer den sällsynta och skyddsvärda jungfrusländan *Calopteryx splendens* samt den rödlistade snäckan *Gyraulus crista* (tagghjulssnäcka).

Vattendraget rinner främst genom ett åkerlandskap men kantas till stor del av sumpskog av klibbal och vide och av fuktiga högrötsängar.

Anmärknings: Järsöströmmen och området kring Brosjön ingår i Länsstyrelsens naturvårdsprogram (objekt nummer 88.35). Området närmast Ösmaren ingår i samma program (objekt nummer 88.37). Större delen av riksintresseområdet ingår också i Länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 88.16) och i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet (objekt nummer AB8802, 88-198A). Större delen av Brosjön, västra delen av Ösmaren, Torkan, Norrsjön, samt Saxviken öster om Brosjön ingår i den riksomfattande våtmarksinventeringen (objektnummer 11J7C03, 11J8C02, 11J8D02, 11J8C01 och 11J8D06). Området berör område av riksintresse för kulturminnesvärden, nr K AB 88, Roslags-Bro.

Referenser

- Lingdell P-E & Engblom E*, 1989: Småfolket i Broströmmens och Skeboåns vattensystem. En studie av bottenfauna juli 1989. Norrtälje kommun.
- Lingdell P-E & Engblom E*, 1991: Vattenkvaliteten i några sjöar och vattendrag i Stockholms län. Bedömningar utifrån bottenfaunans sammansättning. Länsstyrelsen i Stockholms län, Rapport 1991:16.
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1972: Sjöinventering (pärm, naturvårdsenheten).
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1975: Sänkta och utdikade sjöar i Stockholms län. En inventering utförd av Örjan Asplund. Planeringsavdelningen / naturvårdsenheten 1975:2. (Kompletterad 1995, nytryck 1997.)
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1993: Odlingsbygd i Stockholms län, del 1 – Natur- och Kulturmiljöer.
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1993: Odlingsbygd i Stockholms län, del 2 – Äng och Hage.
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1993: Ängar och hagar. Rapport nr 1993:18.
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1996: Naturkatalog för Stockholms län (remissupplaga).
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1997: Våtmarksinventering i Stockholms län. Rapport nr 1997:1.
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1983: Naturvårdsprogram för Stockholms län, del 1. Skyddsvärda områden för naturvård och friluftsliv. Naturvårdsenheten, Stockholm.
- Naturvårdsverket*, 1996: Sveriges finaste odlingslandskap. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Etapp 1. Rapport 4815.
- Norrtälje kommun, Stadsbyggnadskontoret*, 1992: Broströmmen. En naturinventering från Erken till Norrtäljeviken. Mikael Norén. Serien Naturvård i Norrtälje kommun.
- Strid T*, 1996: Fågelliv –om fåglar och fågelsjöar i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholms län.